

Jag hade även ~~lygkan~~ att höra Branting på partikongressen i Stockholm år 1908, där jag var ombud för Hjalmedals arbetarkommun. Vi fick möjlighet sända ett ombud till partikongressen tack vare att vi fick pengar över på lustresan 1 maj. Det var samma partikongress som tog ställning till partistyrerelsens förslag att utesluta Hinke Bergegren och ~~Skrö~~ Skräder. Jag hade fått åläggande av kommunen att rösta på uteslutning av båda, men jag kunde inte rösta på Hinkes uteslutning, ty Hinke var en utmärkt och skicklig talare. Dessutom var även jag litet anstucken av ungsocialisternas idéer. Däremot röstade jag för Skräders uteslutning.

Under hela året 1906 var det gynnsamt för stenindustrin. Av den anledningen begärde arbetsgivarna i slutet av nov. avtalsförhandlingar med stenarbetarförbundet rörande nytt avtal, trots att det gamla inte var uppsagt av någondera parten. Förhandlingarna var förlagda till Lysekil. Jag var med i förhandlingsdelegationen och kan vitsorda att vi fick ett bra avtal. Men säg mig den glädje som varar beständigt. Redan i febr. 1907 kom en kris i Amerika och en månad därefter hade vi den över oss. En mängd firmor lade ner arbetet, och de som höll igång kom med så dåliga stensorter, att förtjänsten minskades starkt. De stenhuggare, som blivit arbetslösa fick plocka samman sina verktyg och resa till andra ställen och söka arbete. En del reste till Norge.

På eftersommaren lättade arbetsläget, och driften kom igång på de platser, som i mars hade lagt ner. En viss oro fanns dock kvar hela tiden och på våren 1908 bröt det loss inom transportarbetarfacket. Det kom till öppen konflikt i alla hamnar. Arbetsgivarna införskrev arbetsvilliga från England, som förlades i utklassade båtar. Därigenom uppkom Sandöbråket och Almateadådet i Malmö, där två personer försökte spränga logementsfartyget i luften med en bomb. Båten höll men en strejkbrytare dödades. De som utfört dådet, Sten Nilsson och Rosberg, fick vardera livstids fängelse. För upploppet i Sandarna fick tre personer å åtta års straffarbete vardera.

Den 4 juli 1908 kom ångaren Flora av Göteborg till Vinbräcka brygga för att lasta sten till K öpenhamn. Båten var blockerad. Den hade en annan mindre båt på släp, där strejkbrytarna, som skulle utgöra lastningsarbetet, bodde. Båten lade till vid bryggan vid ettiden på dagen. Det väckte givetvis uppståndelse när en båt kom in, som hade en annan på släp. En halv timme efter det båten lagt till vid bryggan var ett hundratäl stenhuggare samlade för att beskåda härligheten. Jag och några kamrater satt på en järnkasse, som användes vid lastningen och tittade. En pojke till en av stenhuggarna plockade till sig några kokta potatis, genom fönstret på båtens kök samt kastade dessa på poliserna, som var ombord. Då tog en av poliserna, utan att vi såg det, en stor kofot av järn på en merts längd och slog med denna över relingen. Vi som satt på kassen intill båtsidan höll på att bli träffade. Den slog av mej hatten. En tum längre åt vänster, och jag hade legat död på bryggan. Polisen tappade kofoten, som ramlade i sjön. Men fart blev det på oss sten-

huggare. Vi sprang omedelbart i land och började kasta sten på lump-
lenapolisen, som fick brått att krypa under däck. Kaptenen, som stod
på kommandobryggan, började omedelbart att dra in ankaret. Trossarna,
som var fastgjorda i land, lossades på båten och fick hamna i sjön.
Huvudsaken var att båten kom bort från stenregnet. Den lade sig sedan
ute i Brofjorden c:a 200 m. från land. Chefen för lumplenapolisen
kom i land i en roddbåt, troligen för att telefonera. Han återkom om
en timme och rodde ut till båten. Under efm. samlades nog 400 man i
Vinbräcka. Båten låg kvar, men vi höll vakt hela natten. Inte ens de
som hade sitt hem i närheten gick hem och lade sig. Alla låg kvar på
gräset över natten i närheten av bryggan. Kl. 7 på morgonen fick vi
se ett av flottans fartyg dyka upp i Brofjorden. Den kom närmare och
fällde ankar 100 m. från land. Då fick vi se att det var kanonbåten
Skäggald, som troligen skulle vaka över strejkbrytarna. Det visade
sig också vara riktigt, ty kl. halv åtta backade Flora intill bryg-
gan med lumplenabåten vid sin sida. Sjöfolket ombord kom i land och
tog hand om sina trossar. Vid samtal med ortens kronolänsman, som
också kom tillstädes, förklarade han att han var kommendrad dit att
hålla ordning. Han var inte glad för arbetet, ty han såg lika argt
på strejkbrytarna som vi. Kl. 8 kom lumplenapolisen från båten och
placerade sig på bryggan med stenhögarna. Därefter kom strejkbrytarna
i land och började sitt trevliga arbete. Strax före kl. 10 var det
en demonstrant, som kastade en sten på chefen för lumplenapolisen,
men missade, och stenen träffade i stället den gamle kronolänsmannen
som ingen hade något agg till. Han tog av sig mössan och ropade:
"se vad ni gjort pojkar!" Blodet rann ganska ymnigt från ett stort
sår i huvudet. När poliserna såg vad vi hade gjort, drog de sina
skjutvapen och började skjuta på folkhopen, som var samlad. Utan att
någon sade ett ord hukade sig alla ner och började kasta stenskravel
på poliserna och strejkbrytarna. Det fanns gott om stenskravel, hela
området där vi befann oss var broat med skravel. Lumplenapolisen och
strejkbrytarna började draga sig ombord på båten, de senare försvann
under däck. Då skall ett kanonskott från krigsfartyget, ytterligare
ett och ytterligare ett. Vi fortsatte stenkastningen mot poliserna,
som inte hade hoppat ombord. Då började flottisterna skjuta skarpt
med sina kabiner. Kulorna ven över våra huvuden, ty de sköt över,
så att kulorna slog i bergväggen hundra meter bakom oss. Då - med
ens - slutade stenkastningen utan att någon sagt ett ord, och vi
drog oss från platsen ett 20-tal meter. Skjutningen upphörde så snart
vi slutat kasta sten. Ingen makt i världen kunde hindrat oss i sten-
kastningen, ty vi var alla så förbittrade på plisen, som började
skjuta. Illtaget kan väl ej försvaras, men förklaras. Kronolänsmannen,
som blivit träffad av en sten, sade efteråt: "jag är inte ond på
er pojkar, för jag vet att den inte var ämnad åt mej, men jag beklagar
att denna händelse utspelats, ty vad som kommer att hända hädanefter

kan jag inte uttala mig om." Strejkbrytarna kom åter i land och började lasta färdigt, och när det var gjort vid 12-tiden på dagen lossade båten sina förtöjningar och stävade ut ur Brofjorden. Sammaledes gjorde även kanonbåten Skäggald. Allt blev lugnt, allt var tyst. Visserligen kom då och då några mannar i sällskap med förman Vinberg upp i brotten och pratade med oss, dock inte om händelsen rörande stenkastningen. Vi trodde att det var några herrar från bolagsstyrelsen. Först vid påsk året efter fick en flicka, vars fader bodde strax intill stenbryggan, en stämning för att hon, enligt ett vittne, kastat sand på strejkbrytarpolisen. Detta vittnesmål hade avgivits av en snickare, som vid det tillfället hade snickeriarbete hos flickans fader. Vidare hade myndigheterna fått fast den person, som kastat den sten, som träffade kronolänsmannen. Personen hade blivit fast i Värmland. Fakcföreningen sammankallades omedelbart till möte för att dryfta det uppkomna läget. Det beslutades att förbundsstyrelsen skulle kontaktas, så att de tilltalade kunde få juridiskt bistånd vid rättegången, ty på den tiden fick ingen åtalad fri rättegång. Den ende advokat i hela Sverige, som vågade försvara arbetarna i sådana mål, var advokat Sigurd Dahlbäck i Stockholm. Förbundet vidtalade honom att hjälpa de åtalade vid häradsrätten. En vecka efter påsk kom han till Vinbräcka och hade alla polisförhörprotokollen med sig. När han läste upp dem, förstod vi vad det varit för herrar, som på hösten tillsammans med förman Vinberg besökt oss. Ur protokollet må anföras följande: "Förman Vinberg berättade: det tros allmänt att John Nilsson, på order av Algot Törnkvist i Lysekil, anordnat demonstrationen. John Nilsson är en styv socialist, men för övrigt en mycket hygglig person". De sista orden av Vinberg räddade mig nog från åtal och långt fängelsestraff. Den person som kastat stenen fick åtta månaders straffarbete och flickan fick 6 månaders fängelse. Flickans straff var ovanligt hårt.

En vecka efter denna händelse kom en båt till Malmö för att lasta sten. Det kunde blivit en katastrof om inte Algot Törnkvist varit närvarande och avstyrt det hela.

Båten kom till Malmöns stenbrygga i sällskap med lumplenabåten, strejkbrytare, lumplenapolis samt kanonbåten Skäggald. Kanonbåten ilandsatte en styrka på 20 man, som tillsammans med lumplenapolisen skulle vakta de arbetsvilliga för störningar från stenhuggarna. På bryggan och platsen däromkring var nog c:a 400 stenhuggare samlade för att titta på skådespelet. Allt gick sin gilla gång till på eftermiddagen, då den lilla passagerarbåten kom från Lysekil och lade till vid bryggan. Med båten var bl.a. en stenhuggare, som gick under namnet Ernst Öläanning. Han var full som vanligt, när han varit i Lysekil, och när han var full kunde han inte se militärer utan att slåss med dem. Sin vana trogen gick han direkt till en flottist och slog till honom så att han ramlade på bryggan. De övriga flottis-